

Юлія БУЗОВСЬКА

аспірантка кафедри педагогіки,
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна
e-mail: yuliabuzovskaya@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІІВ
ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ
ЗА НАСТАНОВНО-ЗМІСТОВИМ КРИТЕРІЄМ**

Статтю присвячено проблемі підготовки майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Визначено, що рівень підготовленості майбутніх судноводіїв до міжкультурної взаємодії з представниками інших країн та культур за настановно-змістовим, операційно-творчим та індивідуально-оцінним критеріями є недостатнім для якісного та професійного виконання ними посадових обов'язків. Експериментальна методика підготовки до міжкультурної комунікації за настановно-змістовим критерієм містила застосування бесід, анкетувань, дискусій, інтерактивних вправ, аналізу реальних ситуацій, рольових ігор, Smart-технологій, технологій веб-квесту, що сприяло формуванню мотиваційно-когнітивного компонента підготовленості майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування.

Ключові слова: майбутні судноводії, підготовка, міжкультурне спілкування, інформаційно-комунікаційні технології, Smart-технології, технології веб-квесту.

Судноплавство – одна з найбільш глобалізованих галузей транспорту, в якій значну роль відіграє ефективність комунікації. Ефективна комунікація в морі – це ключова засада безпеки судноплавства та продуктивності праці в морській галузі. Проблеми в комунікації, непорозуміння, недбале ставлення до міжособистісної комунікації – це ті загрози, що можуть привести до катастрофічних наслідків. За даними міжнародних досліджень в морській галузі, 60–70% аварій на морі стається через людський фактор, і основною причиною є проблеми в комунікації між членами екіпажу [4, 38; 6, 385]. Той факт, що команди суден часто складаються з представників різних національностей та різної культурної приналежності, ще більше ускладнює проблему комунікації у самому екіпажі через відсутність однієї мови спілкування та недостатній рівень володіння спільною для спілкування англійською мовою. Міжкультурні відмінності, національні, релігійні та світоглядні особливості членів екіпажу тільки додають труднощів в комунікації, тому міжкультурній підготовці майбутніх моряків, а особливо судноводіїв, необхідно приділяти особливу увагу в процесі їх фахової підготовки.

Проблеми міжкультурного спілкування та підготовку спеціалістів до нього досліджували О. Баглай, О. Байбакова, І. Бахов, Н. Захарчук, Н. Кобзар, Т. Колбіна, О. Сніговська, А. Солодка, та ін. Підготовкою майбутніх судноводіїв займалися М. Кулакова, С. Козак, І. Сокол, Н. Шлюсаренко, О. Попова, О. Фролова, В. Смелікова, Х. Семпсон (H. Sampson), Дж. Хорк (J. Horck), Й. Ванг (Y. Wang), П. Гу (P. Gu), Дж. Сторгард (J. Storgard), та ін.

Метою статті є експериментальна перевірка ефективності реалізації однієї з педагогічних умов формування підготовленості майбутніх судноводіїв до міжкультурної комунікації – створення позитивної мотивації майбутніх судноводіїв до підготовки до міжкультурного спілкування та забезпечення спрямованості на досягнення успіху комунікації в багатонаціональному та мультикультурному екіпажі та поза ним; експериментальна перевірка розробленої методики підготовки майбутніх судноводіїв до міжкультурної комунікації за мотиваційно-когнітивним компонентом.

Підготовка до міжкультурної комунікації є непростим процесом, який потребує зусиль, інструментів та методики навчання. На важливості міжкультурної підготовки судноводіїв наголошують дослідники, які працюють над покращенням ситуації безпеки та ефективності роботи галузі судноплавства. Згідно з дослідженнями [5, 9], функціонування близько 70–80% морського торговельного флоту світу забезпечується багатонаціональними екіпажами, а однією з головних причин аварійності на морі є людська помилка та непорозуміння в процесі спілкування, тому важливість міжкультурної підготовки не викликає сумнівів.

Експериментальна частина дослідження щодо підготовки майбутніх судноводіїв до міжкультурної комунікації проводилася на базі судноводійського факультету Національного університету «Одеська морська академія». В експерименті взяли участь 240 курсантів судноводійського напрямку підготовки з 2, 3 та 4 курсів навчання. Курсанти були розподілені на контрольну (120 курсантів) та експериментальну групи (120 курсантів).

У процесі діагностики ми послуговувалися наступними методами: анкетування, ранжування, питальники, педагогічне тестування та ін. Рівень підготовленості майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування за настановно-змістовим критерієм перевірявся за наступними показниками (табл. 1): володіння спеціальними знаннями теорії міжкультурної комунікації для ведення на високому рівні професійної діяльності та непрофесійного міжособистісного спілкування; обізнаність у культурних та національних особливостях та звичках представників різних країн та культур; володіння англійською мовою; зацікавленість та вмотивованість майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Дані експерименту засвідчили, що мотиваційно-когнітивний компонент підготовленості майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування за настановно-змістовим критерієм є недостатньо сформованим: високий рівень підготовленості до міжкультурного спілкування показали 5,83% респондентів контрольної групи та 8,33% експериментальної групи; задовільний рівень – 20,83% контрольної групи та 15,83% експериментальної групи; низький рівень виявили у 73,33% контрольної групи та 75,83% респондентів експериментальної групи.

З отриманих результатів робимо висновок про те, що мотивація до навчання міжкультурній комунікації у більшості майбутніх судноводіїв є низькою, рівень англійської мови та спеціальних знань теоретичних засад міжкультурного спілкування є недостатнім, а культурологічні знання про інші країни та їх народи потребують поглиблення та вдосконалення.

Для ведення міжкультурного діалогу в контексті виконання професійних обов'язків та у повсякденному житті майбутнім судноводіям необ-

хідно мати високий рівень міжкультурної підготовки, тому виникає потреба в розробці експериментальної методики з покращення вмотивованості та зацікавленості курсантів судноводійського профілю у вивченні міжкультурного спілкування, у формуванні ситуацій успіху міжкультурної взаємодії з представниками інших країн та культур, у поглибленні знань англійської мови та міжкультурного спілкування.

Для підготовки майбутніх судноводіїв до міжкультурної комунікації необхідно створити особливі педагогічні умови, реалізація яких буде сприяти формуванню підготовленості до міжкультурного спілкування: майбутні судноводії зможуть поглибити свої знання міжкультурної комунікації, покращити свій комунікативний, мовний та культурний рівень вмінь та навичок спілкування з представниками інших культур; не боятися міжкультурної взаємодії; стануть впевненими у собі та розширять діапазон своїх професійних знань та вмінь.

Мотиваційна складова є дуже важливою у підготовці спеціалістів. Так, у своєму дослідженні В. Смелікова акцентує увагу на рекомендаціях, дотримання яких буде сприяти формуванню мотивації майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування. Серед цих рекомендацій значаться такі: використання професійно-орієнтованого навчального та автентичного матеріалу; визначення потреб курсантів у процесі підготовки до професійно-орієнтованого спілкування та намагання їх задовольнити; залучення курсантів до наукової діяльності у сфері професійно-орієнтованого спілкування, участі в олімпіадах. На нашу думку, влучним і результативним є вибір таких рекомендацій як залучення принципів індивідуалізації, самопізнання та саморозвитку; вирішення цікавих кейсів, що сприяє розвитку пізнавального інтересу курсантів; а також упрова-

Таблиця 1 – Показники та методи дослідження підготовленості до міжкультурної комунікації за настановно-змістовим критерієм

Компонент	Критерій	Показники	Методи і методики дослідження
Мотиваційно-когнітивний	Настановно-змістовий	<ol style="list-style-type: none"> володіння спеціальними знаннями теорії міжкультурної комунікації для ведення на високому рівні професійної діяльності та непрофесійного міжособистісного спілкування; обізнаність у культурних та національних особливостях та звичках представників різних країн та культур; володіння іноземною (англійською) мовою; зацікавленість та вмотивованість майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування засобами інформаційно-комунікаційних технологій. 	<ol style="list-style-type: none"> діагностика мотивації досягнення (А. Мехрабіан) діагностика мотивації успіху і бязнь невдачі (А. Реан) тест «Національні та культурні особливості представників країн світу» (авторська розробка) тест «Особистісні та професійні якості представників інших культур» (авторська розробка) тест «Теоретичні засади міжкультурної комунікації» (авторська розробка) тест «Cross-cultural communication: linguistic aspect»

дження інформаційно-комунікативних та інтерактивних технологій у навчання англійської мови за професійним спрямуванням [3, 148].

Під час практичних занять з англійської мови для формування мотивації та стимулювання зацікавленості майбутніх судноводіїв у міжкультурному спілкуванні використовувалися педагогічні тести, аналіз реальних ситуацій, рольові ігри, анкетування, питальники, бесіди, інформаційно-комунікаційні технології (презентації, веб-квести, Smart-технології).

Наприклад, одним з методів мотивування курсантів до навчання міжкультурній комунікації був питальник (з подальшим обговоренням), який містив наступні питання:

- 1) Чи приємно Вам спілкуватися з людьми, які обізнані в культурологічній інформації про Вашу країну, її географічне положення, традиції, звичаї, тощо? Чому так або ні?
- 2) Чи приємніше Вам спілкуватися з людьми, які обізнані в культурологічній інформації про Вашу країну, її географічне положення, традиції, звичаї тощо, ніж з тими, хто не володіє такими знаннями? Чому так або ні?
- 3) Чи будуть знання людини про інші країни, національні та культурні особливості інших членів екіпажу викликати прихильність співрозмовників до неї? Чому так або ні?
- 4) Чи захочете Ви спілкуватися з людиною, яка цікавиться вивченням культурних та національних особливостей людей з інших країн, аналізує відмінності між традиціями, звичками з метою покращення якості комунікації? Чому так або ні?
- 5) Чи захочете Ви спілкуватися з людиною, яка не приховує свого небажання знати хоч якусь культурну інформацію про Ваше культурне походження та ідентичність? Чому так або ні?
- 6) Чи будете Ви намагатися звести спілкування з такою людиною до мінімуму? Чому так або ні?
- 7) Чи є скорочення контактів з людиною, небажання звертатися до неї та спілкуватися в цілому загрозою для виконання своїх професійних обов'язків? Чому так або ні?
- 8) Як Ви вважаєте, чи впливає стан особистих відносин (гарні, нормальні, погані, нейтральні) на процес та результати праці, на якість та швидкість виконання професійних обов'язків? Чому так або ні?

Цей питальник був запропонований курсантам спочатку для самостійного опрацювання, тобто вони письмово відповідали на питання, могли

подумати, окреслити свою позицію, зрозуміти свої відчуття щодо кожного питання та записати свої думки. Це було важливо для того, щоб кожен подумав над питанням та почув свою власну думку, щоб думки та погляди інших не заважали формувати своє власне бачення проблеми, своє відчуття особливостей міжкультурного спілкування.

Потім, майбутнім судноводіям було запропоновано обговорити їхні думки та позиції з приводу запропонованих питань. Зі слів курсантів, до цієї вправи вони не думали про існування таких важливих моментів, які можуть впливати на спілкування, не замислювалися над деталями міжкультурного спілкування, а особливо над тим, які можуть бути наслідки міжкультурної неграмотності співрозмовників з різних країн та культур.

За допомогою такого методу, мотивація формується через саморефлексію, через призму розуміння власних відчуттів, коли необхідно поставити себе на місце іншої людини та спробувати зрозуміти її почуття, описати свої власні, і на цій основі в курсантів з'являється розуміння важливості міжкультурної підготовки.

Після цієї вправи, за висловлюваннями курсантів, в них з'явилася «зацікавленість в інформації міжкультурного змісту», «бажання отримувати більше міжкультурних знань», «інтерес в досягненні успіху комунікації з іншими людьми», «бажання навчитися вибудовувати міжкультурний діалог та знаходити правильні стратегії спілкування з представниками інших культур», «бажання розуміти емоції та настрої інших».

Метод аналізу реальних ситуацій та рольові ігри також показали сприятливий результат не тільки на формування інтересу майбутніх судноводіїв до міжкультурної комунікації, а й на формування когнітивного компоненту міжкультурної підготовленості – оволодіння знаннями про культурні, національні особливості та звички представників різних країн та культур. Під час аналізу реальних ситуацій використовувалися Smart-технології, зокрема Smart Board, й презентації Power Point. Курсантам були запропоновані ситуації міжкультурної взаємодії, які необхідно було проаналізувати за пунктами: 1) правильність розуміння мотивів співрозмовника; 2) чи були дії співрозмовників зумовлені міжкультурними відмінностями; 3) що стало причиною непорозуміння; 4) яким чином потрібно було вести комунікацію; 5) які прийоми спілкування були правильно обрані; 6) які прийоми спілкування треба було застосувати.

Після вправ на аналіз реальних ситуацій можна запропонувати курсантам рольові ігри на основі тих ситуацій, які вони тільки що обговорили. Тепер, зрозумівши та виправивши помилки, кур-

санти можуть взяти на себе й виконати ролі учасників комунікації, продемонструвавши за допомогою англійської мови та своїх міжкультурних знань, як необхідно було побудувати діалог.

Застосування рольових ігор на практичних заняттях може відбуватися й окремо від інших інтерактивних методів підготовки, після впровадження нового соціокультурного або соціолінгвістичного матеріалу. Метою їх впровадження є вмотивування курсантів та формування знань міжкультурної комунікації. Наприклад, перед курсантами ставиться завдання на рольову гру, озвучуються всі компоненти гри, курсанти будують діалоги на англійській мові згідно з наданими викладачем або обраними ними самими ролями. В процесі побудови діалогу на задану тему треба виконати такі завдання: 1) проілюструвати особливості міжкультурної взаємодії між представниками різних культур згідно з наданою або обраною роллю; 2) задіяти вже надбані на минулих заняттях знання та навички; 3) послуговуватись вірними мовленнєвими засобами англійської мови; 4) знайти вирішення проблеми, обравши правильні стратегії міжкультурної комунікації.

Після виконання такого виду діяльності спостерігався підйом інтересу до вивчення міжкультурної інформації, тому майбутнім судноводіям було запропоновано інноваційну технологію навчання веб-квест. Технологія веб-квесту – це «сукупність методів та прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації, використовуючи інтернет-ресурси з практичною метою» [2].

Веб-квест складається з таких основних компонентів як: вступ (вказуються терміни проведення роботи, надається завдання); посилання на ресурси мережі з необхідним для веб-квесту матеріалом; поетапний опис процесу з поясненнями, схемами, таблицями тощо; висновки, шляхи подальшої самостійної роботи, практичне застосування отриманих результатів і навичок [1].

Курсантам були запропоновані веб-квести на різні тематики: «Національні та культурні особливості», «Національні стереотипи та їх місце в міжкультурній комунікації», «Відношення до ка-

тегорій часу та відповідальності», «Мовні картини світу різних національностей», «Національні й культурні цінності», тощо.

У процесі виконання завдання курсанти набували знання міжкультурного змісту про національні особливості, традиції, звичаї різних країн світу, що сприяло розвитку когнітивної складової їх підготовленості до міжкультурного спілкування. За допомогою веб-квестів вирішується ще багато завдань вищої професійної освіти: курсанти вчаться добувати, систематизувати та упорядковувати інформацію самостійно, тобто формуються навички пошукової діяльності; курсанти стають активними учасниками навчального процесу; вчаться творчо мислити й вирішувати поставлені завдання; оволодівають навичками пошуку інформації та отримання нових знань за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

Після закінчення формувального етапу експерименту, діагностичний зріз, який проводився за тими ж методиками, що й на констатувальному етапі, довів, що реалізація педагогічної умови «створення позитивної мотивації майбутніх судноводіїв до підготовки до міжкультурного спілкування, забезпечення спрямованості на досягнення успіху комунікації в багатонаціональному та мультикультурному екіпажі та поза ним» посприяла позитивним змінам в мотиваційно-когнітивній частині підготовленості курсантів до міжкультурного спілкування. Діагностика показала такі результати (табл. 2): експериментальна методика дозволила курсантам з ЕГ покращити свою мотивацію до навчання міжкультурному спілкуванню та поглибити міжкультурні знання – кількість респондентів на високому рівні зросла з 8,33% до 24,16% (кількість курсантів КГ високого рівня підготовленості виросла з 5,83% до 10%); задовільного рівня досягли 40% майбутніх судноводіїв ЕГ, тобто показник виріс на 24,17% (задовільного рівня досягли 27,5% курсантів КГ – показник виріс на 6,67%), а кількість курсантів з низькою підготовленістю в ЕГ зменшилася на 40% та становить 35,83% (в КГ кількість майбутніх судноводіїв на низькому рівні зменшилась на 10,83% та становить 62,5%).

Таблиця 2 – Рівні підготовленості до міжкультурного спілкування за настановно-змістовим критерієм

Рівні підготовленості	Констатувальний етап				Прикінцевий етап			
	Групи				Групи			
	КГ (120)		ЕГ (120)		КГ (120)		ЕГ (120)	
	К	%	К	%	К	%	К	%
Високий	7	5,83%	10	8,33%	12	10%	29	24,16%
Задовільний	25	20,83%	19	15,83%	33	27,5%	48	40%
Низький	88	73,33%	91	75,83%	75	62,5%	43	35,83%

Висновки з проведеного дослідження. Одержані результати діагностики свідчать про те, що реалізація педагогічної умови щодо створення позитивної мотивації майбутніх судноводіїв до підготовки до міжкультурного спілкування та забезпечення спрямованості на досягнення успіху комунікації в багатонаціональному і мультикультурному екіпажі та поза ним сприяла формуванню й підвищенню рівня вмотивованості і зацікавленості курсантів; впровадження розробленої методики підготовки майбутніх судноводіїв до

міжкультурної комунікації за мотиваційно-когнітивним компонентом призвела до поглиблення у курсантів спеціальних знань міжкультурної комунікації та знань про культурні й національні особливості представників інших країн. Перспективу подальшої наукової роботи вбачаємо у експериментальній перевірці реалізації наступної педагогічної умови – залучення міжпредметних зв'язків до підготовки майбутніх судноводіїв до міжкультурного спілкування в контексті гуманітарних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Список використаних джерел

1. Ільченко О. В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі [Електронний ресурс] / О. В. Ільченко // Освіта. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/. – Дата звернення: 07.02.2019.
2. Кононець Н. В. Технологія Веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів [Електронний ресурс] / Н. В. Кононець. // Витоки педагогічної майстерності. – 2012. – №10. – С. 138–143. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/418/1/Konon.pdf>. – Дата звернення: 04.02.2019.
3. Смелікова В. Б. Підготовка майбутніх судноводіїв до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Смелікова В. Б. – Херсон, 2017. – 305 с.
4. Baylon A. The Challenges in Philippine Maritime Education and Training / A. Baylon, V. Santos. – 2011. International Journal of Innovative Interdisciplinary Research. P. 34-43.
5. Pyne R. Methods and Means for Analysis of Crew Communication in the Maritime Domain [Електронний ресурс] / R. Pyne, T. Koester. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: https://www.he-alert.org/filemanager/root/_0605/HE0640.pdf. – Дата звернення: 31.01.2019.
6. Theotokas I. Cultural diversity, manning strategies and management practices in Greek shipping / I. Theotokas, M. Progoulaki. – 2007. *Maritime Policy & Management*. P. 383-403.

References

1. Ilchenko, O. V. Vykorystannia web-kvestiv u navchalno-vykhovnomu protsesi [The use of web-quests in the educational process] — Available at: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/ [in Ukrainian].
2. Kononets, N. V. (2012). Tekhnolohiia web-kvestiv u konteksti resursno-orientovanoho navchannia studentiv [The web-quest technologies in the context of resource-oriented education of students]. Vytoky pedahohichnoi maisternosti, №10, 138–143. Available at: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/418/1/Konon.pdf> [in Ukrainian].
3. Smelikova, V. B. (2017). Future navigators' training to profession-oriented communication by means of case-study [Pidhotovka maibutnikh sudnovodiiv do profesiino-orientovanoho spilkuvannia zasobamy keis-tekhnologii]. Candidate's thesis. – Kherson [in Ukrainian].
4. Baylon, A., Santos, V. (2011). The Challenges in Philippine Maritime Education and Training. International Journal of Innovative Interdisciplinary Research, pp. 34-43 [in English].
5. Pyne, R., Koester, T. (2005). Methods and Means for Analysis of Crew Communication in the Maritime Domain. Available at: https://www.he-alert.org/filemanager/root/_0605/HE0640.pdf [in English].
6. Theotokas, I., Progoulaki, M. (2007). Cultural diversity, manning strategies and management practices in Greek shipping. *Maritime Policy & Management*, pp. 383-403 [in English].

Юлія Бузовская. Формирование подготовленности будущих судоводителей к межкультурному общению за установочно-смысловым критерием

Статья посвящена проблеме подготовки будущих судоводителей к межкультурному общению средствами информационно-коммуникационных технологий. Определено, что уровень подготовленности будущих судоводителей к межкультурному взаимодействию с представителями других стран и культур за установочно-смысловым, операционно-творческим и индивидуально-оценочным критериями является недостаточным для качественного и профессионального выполнения ими должностных обязанностей. Экспериментальная методика подготовки к межкультурной коммуникации за установочно-смысловым критерием содержала применение бесед, анкетирований, дискуссий, интерактивных упражнений, анализа реальных ситуаций, ролевых игр, smart-технологий, технологий веб-квеста, что способствовало формированию мотивационно-когнитивного компонента подготовленности будущих судоводителей к межкультурному общению.

Ключевые слова: будущие судоводители, подготовка, межкультурное общение, информационно-коммуникационные технологии, Smart-технологии, технологии веб-квеста, экспериментальная методика обучения.

Yuliia Buzovska. Formation of future navigators' preparedness to cross-cultural communication according to mindset-and-contents criterion

The article is dedicated to the problem of future navigators' training to cross-cultural communication by means of information-and-communication technologies. At the stating stage it was proved that the level of future

navigators' preparedness to cross-cultural interaction with representatives of other countries and cultures according to the mindset-and-contents criterion is low and unsatisfactory for their successful professional duties performance. The experimental methods of future navigators' preparedness formation according to the mindset-and-contents criterion contained wide introduction of discussions, application forms, interactive exercises, real situations analyses, role-plays, Smart-technologies, Web quest technologies, that contributed to the formation of motivational-and-cognitive component of future navigators' preparedness to cross-cultural communication on board the vessels with multicultural crews and outside, while going ashore in foreign countries and speaking to people with different cultural background. At the stating stage according to the mindset-and-contents criterion, the following results were obtained: the high level of preparedness was shown by 5,83% of the respondents constituting the control group and 8,33% of the experimental group respondents; 20,83% of the control group and 15,83% of the experimental group respondents demonstrated the satisfactory level; the low level of preparedness was shown by 73,33% of the control group and 75,83% of the experimental group respondents.

The results at the final stage of the study showed that the use of the experimental methods produced a positive impact on the level of future navigators' preparedness according to the mindset-and-contents criterion: the experimental methods allowed the students from the experimental group to improve their level of motivation to cross-cultural communication learning and deepen their cross-cultural knowledge.

The number of respondents at the high level grew from 8,33% to 24,16 % (the amount of students from the control group at the high level grew from 5,83% to 10%); the satisfactory level was gained by 40% of the future navigators from the experimental group, the index grew for 24,17% (the satisfactory level was gained by 27,5% of the cadets from the control group), the number of the cadets at the low level of preparedness from the experimental group diminished for 40% and is 35,83% (in the control group the number of the cadets at the low level diminished for 10,83% and is 62,5%).

Key words: future navigators, training, cross-cultural communication, information-and-communication technologies, Smart technologies, Web quest technologies, the experimental methods of teaching.

УДК 376-056.26

Раїса ВДОВИЧЕНКО

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна
e-mail: vrp1208@ukr.net*

Анжеліка КУРЧАТОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна*

Катерина ШАПОЧКА

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна*

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Стаття присвячена питанню організації інклюзивного навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема розглядаються покрокові дії батьків, керівника закладу освіти, органу управління освітою, фахівців команди індивідуального супроводу дитини з особливими потребами з метою надання інформаційної допомоги в умовах реформування освіти в напрямі інклюзії. Численні зміни в законодавстві України викликають чималу кількість запитань, що змусило представити освітній маршрут дитини з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: інклюзія, учасники освітнього процесу, законодавчі і нормативно-правові документи, дитина з особливими освітніми потребами.

Забезпечення рівних прав на освіту для всіх дітей, у тому числі для дітей з особливими освітніми потребами, дітей з інвалідністю, дітей з інших соціально вразливих груп, є вектором сучасної освіти.

Реформування освіти в напрямі інклюзії підтверджується численними змінами в законодавстві України, практичною діяльністю закладів освіти та узгоджується з основними міжнародними документами у сфері забезпечення прав дітей.

Зміни в законодавчих і нормативно-правових документах стосовно інклюзивної освіти викликають чималу кількість запитань про їх запровадження в більшості учасників освітнього процесу – керівників навчальних закладів, педагогів, батьків тощо. Отже, метою нашої статті є описати покрокові дії для організації інклюзивного навчання для зазначених категорій осіб, а саме батьків, керівника закладу освіти, органу управління освітою, фахівців та учнів.